

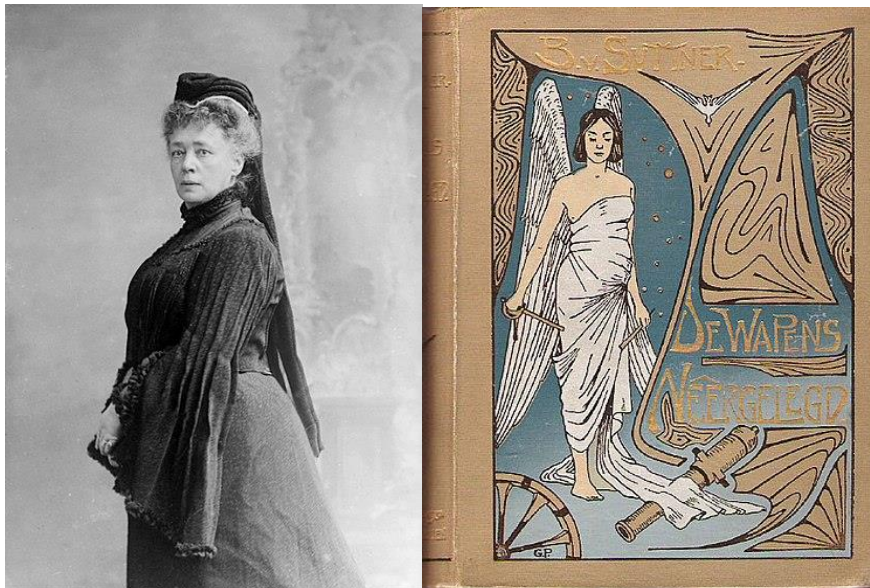
Een nieuwe vredesprijs! Alfred Nobel onttroond

Over de curieuze band van een dynamietmagnaat met een vredesactiviste

Bij mijn onderzoek dit voorjaar naar de (door mij) gevonden brisantgranaat uit WO2 in het perk voor mijn huis, kwam ik begrijpelijk uit bij de wereldbepaalde uitvinder én producent van het dynamiet: de Zweedse chemicus Alfred Nobel.

In 1866 vond hij het dynamiet uit en daarna nog vele andere dodelijke explosieven. In zijn testament bepaalde hij, dat de rente van zijn kapitaal jaarlijks zou worden uitgegeven aan prijzen voor opmerkelijke wetenschappelijke bijdragen, maar ook voor personen en organisaties, die zich inzetten voor de vrede.

Die vredesprijs blijkt echter een belangrijk voorstel van de Oostenrijkse pacifiste Bertha von Suttner (1843-1914). In de jaren voor haar huwelijk was deze adellijke dame enige tijd de secretaresse geweest van Nobel op zijn kantoor te Parijs. Maar nadat ze als jonge correspondentente in de Kaukasus de verwoestingen van de Russisch-Turkse oorlog (1877-1878) had meegemaakt, ging zij zich inzetten voor de vrede. Toch onderhield ze altijd contact met de oudere Alfred Nobel, ook tijdens haar jarenlange vredesactiviteiten. Uiteindelijk inspireerde zij hem om de Nobelprijs voor de Vrede in te stellen. In 1905 ontving zij zelf deze prijs.

Links: Bertha von Suttner in 1906 Rechts: De Nederlandse vertaling van haar boek Die Waffen nieder (1889), met 37 drukken en vertalingen in 12 talen een groot succes. (Wikipedia)

Ook de Amerikaanse staalmagnaat en filantroop Andrew Carnegie was een groot bewonderaar van Bertha von Suttner. Zij ontmoette hem tijdens haar vele lezingen

en congressen in zijn land. Haar pleidooi voor het instellen van een internationaal Hof van Arbitrage bij dreigende oorlogsconflicten, overtuigde hem om geld te schenken voor de bouw van het Vredespaleis in Den Haag.

In 1913 woonde Bertha von Suttner, als enige vrouw naast Koningin Wilhelmina, de opening bij. Nog altijd staat er in het Vredespaleis een groot borstbeeld van Bertha von Suttner en ook zijn er in ons land diverse straten naar haar vernoemd.

Hoe bijzonder ik deze ontdekking ook vind, het bewijst weer hoe de rol van een bijzondere vrouw, maar ook in het algemeen de vrouwenrol, door de gangbare geschiedenis wordt genegeerd. Die jaarlijkse Nobelprijs voor de Vrede zou helemaal niet de naam moeten dragen van de uitvinder van zoveel oorlogsleed, maar zou redelijkerwijs de 'Bertha von Suttner prijs' moeten heten.

Volgens de historicus Daan Couwenberg, werd Alfred Nobel namelijk ook wel 'de handelaar des doods' genoemd. Met de verdiensten uit zijn wapenfabrieken, financierde Nobel namelijk niet alleen verdere ontwikkelingen van explosieven, die tevens voor de mijnbouw gebruikt werden, maar ook de exploitatie van olievelden. Zijn reputatie had dus te lijden onder al die agressieve wapens en hij zou de Nobelprijs hebben ingesteld om zijn reputatie te verbeteren. Eind 19^e eeuw beloonden meer rijke industriëlen, net als Nobel, de wetenschap met geldprijzen.

Tot op heden is zijn naam nog altijd verbonden met de Nederlandse multinational in chemie van verven en lakken: Akzo Nobel. Die naam ontstond toen Akzo in 1994 Nobel Industries overnam. Alfred Nobel had deze Engelse onderneming in 1870 zelf opgericht voor de productie van dynamiet in het Verenigd Koninkrijk.

Door die lange geschiedenis van overnames heeft Akzo Nobel tevens een historie als fabrikant van geneesmiddelen. Dat ontstond door de overname van Basf, een Duits chemieconcern dat onderdeel was van het grote chemieconcern IG Farben. Dit bedrijf ontstond in de WO1, en staat bovenaan in de lijst van de tien grootste bedrijven, die het Nazi regime tijdens de WO2 financieel steunden.

Waarmee duidelijk is dat oorlogsvoering zich toen al lang niet meer beperkte tot explosieven, maar zich uitbreidde met chemische 'wapens' van dit bedrijf.

Een tragisch voorbeeld is Zyklon B, een chemisch middel tegen plantenziekten, onkruid of schadelijke insecten, dat in de onmenselijke vernietigingskampen is

gebruikt om Joden op grote schaal om te brengen. Ondanks deze gruwelijke historie, de grote milieuschade en de vele succesvolle biologische oplossingen sindsdien, blijven deze chemische middelen in ontwikkeling.

In 1914, ruim een maand voor de uitbraak van de WO1 op 28 juli, overlijdt Bertha von Suttner 71 jaar oud. Haar waarschuwingen voor de gevaren van internationale bewapening en voor de belangen van de wapenindustrie en dus voor een internationale vernietigingsoorlog ten spijt. Met haar indrukwekkende staat van dienst om oorlogen te voorkomen organiseerde ze vele congressen en lezingen en stimuleerde vele vredesbewegingen wereldwijd. Een echte vredesactiviste. Net als chemie en oorlog, zijn ons milieu en vrede sterk verweven. En zo leeft Bertha von Suttners spirit gelukkig voort in de vele vrouwen, die zich nu inzetten voor ons milieu, als onderdeel van de vrede, zoals de Indiase Vandana Shiva.

Links: Bertha von Suttner, buste Vredespaleis. Rechts Vandana Shiva waarschuwt voor het filantrocapitalisme van Bill Gates.

Al jarenlang strijdt Vandana Shiva tegen o.a. de schadelijke praktijken van multinationals in de chemie zoals Monsanto (in 2016 overgenomen door Bayer). Vorig jaar publiceerde zij bovendien het uitgebreide rapport 'Gates tot a global Empire' over de gevaren van het *filantro-capitalisme* door o.a. Bill Gates. Rapportage met bewijsmateriaal uit allerlei landen laat zien, hoe hij met financiële schenkingen, de overname stimuleert door bedrijven van zaadpatenten, landbouw, voedsel, kennis en wereldwijde gezondheidssystemen. Daarbij manipuleert hij de

informatie en ondermijnt onze democratieën. Onder het mom van schenkingen realiseert hij dus zijn kapitalistische doelen.

Een goed milieu is dus belangrijk voor een evenwichtige samenleving.

Zo heerste er tijdens de jaren '80 bittere armoede in het noordoosten van Thailand als gevolg van verwoestiging door bosontginning en onvruchtbaar akkerland.

Ook vielen communistische rebellen deze regio binnen en zorgden daar voor onrust en opstand. Zodoende startte de Thaise regering in 1988 een biologisch landbouwproject op Saraburi, en landgoed van ruim 1300 ha ten noorden van Bangkok. Daarbij gebruikten ze EM, Effectieve Micro-organismen. Deze natuurlijke methode garandeerde namelijk succes zonder noemenswaardige kosten.

*Biologische landbouwtraining op Kyusei Nature Farming Saraburi Center
bij Bangkok, Thailand. EM jaarnaal tijdschrift, 2014.*

Het militaire apparaat leerde mensen met EM om te gaan en hielp mee aan herbebossing en landbouw. Waar de lokale bevolking eerder door armoede in de opiumteelt en de maffiaterreur geraakte, stapte men nu over op de nieuwe succesvolle landbouwmethode.

De communistische groeperingen verloren hun macht en de vrede keerde terug. En zo zijn er sindsdien wereldwijd vele voorbeelden van vooruitgang door bescherming van het milieu of door vergroening van verwoestijnde gebieden.

Om milieuactivisten te ondersteunen wordt sinds 1990 ieder jaar de groene Nobelprijs uitgereikt. Dit is het initiatief van de filantropen Richard en Rhoda Goldman vanuit hun kapitale verzekeringsmaatschappij. Deze Goldman Environmental Prize, wordt jaarlijks uitgereikt aan milieuactivisten uit zes regio's van de wereld. Daarmee ondersteund het vele nieuwe acties. In 2020 ontving de Mexicaanse inheemse Maya-imker Leydy Pech deze prijs voor het leiden van een

coalitie, die via het Hooggerechtshof met succes de aanplant van genetisch gemodificeerde sojabonen door Monsanto in het zuiden van Mexico stopte.

Leydy Pech, de Maya-imker. Foto: MujerMexico

De andere prijzen waren voor de Ghanese Chibezé Ezechiël: hij hield via de regering de bouw tegen van een buitenlandse kolencentrale in zijn land.

En Kristal Ambrose activeerde de regering van de Bahama's om plastic zakken e.d. voor eenmalig gebruik te verbieden. De Franse Lucie Pinsons zette met succes de drie grootste banken van Frankrijk onder druk om financiering voor nieuwe steenkoolprojecten en -bedrijven stop te zetten.

En Nemonte Nenquimo (v) uit Ecuador leidde een inheemse, juridische campagne tot de rechterlijke uitspraak, die hun 500.000 hectare Amazone-regenwoud en Waorani-territorium zal beschermen tegen oliewinning.

Voor het milieu en het behoud van hun Karen-cultuur zette Paul Sein Twa uit Myanmar in december 2018 met zijn volk een vredespark van 1,35 miljoen acres in het stroomgebied van de Salween. Allemaal bijzondere prestaties, die het werk van andere (inheemse) milieuactivisten stimuleren.

En dan nu nog de Bertha von Suttner Vredesprijs: ere wie ere toekomt!

Daarvoor is het belangrijk om te onderzoeken, waarin het kapitaal van Nobel tot op heden is belegd. Als dat kapitaal nog altijd wordt geïnvesteerd in de oorlogsindustrie, dan is dat gewoonweg niet te verenigen met een vredesprijs.

© Ine van Staveren, mei 2021

Bronnen: Alfred Nobel en Bertha von Suttner: Wikipedia; Daan Couwenbergh over Alfred Nobel: www.isgeschiedenis.nl; www.sp.nl/tribune/2007/tribune-092007-alfred-nobel; Hoe tien succesvolle Duitse bedrijven worstelen met hun naziverleden: duitslandnieuws.nl; IG Farben: Wikipedia; Vandana Shiva: navdanyainternational.org; www.emrojapan.com; www.goldmanprize.org/blog/2020-goldman-environmental-prize-winners/